

Evropská panelová diskuse občanů na téma omezení plýtvání potravinami

Závěrečná doporučení

Shrnutí doporučení a výsledky hlasování

Č.	Název	PRO	PROTI	ZDRŽELI SE HLASOVÁNÍ	CELKEM
1	Místní potraviny, spokojený spotřebitel: Méně odpadu, větší udržitelnost	120	15	5	140
2	Chuti domova: Veřejná a soukromá podpora místního zemědělství s cílem omezit plýtvání potravinami	119	9	12	140
3	Sdílej, neplýtvěj!	93	31	16	140
4	Sdílení údajů a osvědčených postupů napříč Evropou	97	27	16	140
5	Sběr údajů v celém potravinovém řetězci	101	28	11	140
6	Na hlase občanů záleží: Občanská angažovanost v evropské politice v oblasti potravin	91	37	12	140
7	Právě sklizeno: Hodnota sezónních potravin	103	26	11	140
8	Celounijní síť výměny potravin	84	41	14	139
9	Plánování nákupů a přerozdělování	85	38	16	139
10	Restaurace zastávají postoj „požitek z jídla bez plýtvání“.	113	17	9	139
11	Každý odpad něco váží	73	48	18	139
12	Systém povinného hlášení pro transparentnost spojený s pokutami a odměnami	68	56	15	139
13	Celounijní právní předpisy týkající se likvidace neprodaných potravinářských výrobků – přístup vzájemného učení mezi členskými státy	109	20	10	139
14	Transparentnost v oblasti plýtvání potravinami za účelem zvýšení viditelnosti tématu a přijetí potřebných kroků	102	22	15	139
15	Inovace v oblasti obalů a jejich použití v případě potřeby	116	18	5	139
16	Rozšíření definice plýtvání potravinami s cílem zachránit nesklizené potraviny	110	19	10	139
17	Motivování dospělých, aby kroky proti plýtvání potravinami vnímali jako svou prioritu	113	20	6	139
18	Povědomí o výživě a udržitelné potraviny na základních a středních školách	123	9	7	139
19	Propagace a podpora aplikací a platforem, které propojují spotřebitele a mají za cíl sdílení potravin	97	25	17	139
20	Šetřete jídlem, ušetřete peníze: Evropská kampaň proti plýtvání potravinami ve spolupráci s maloobchodními prodejci potravin konaná během čtyř víkendů v roce	98	31	10	139
21	„Stop plýtvání potravinami“: Týden povědomí o plýtvání potravinami na školách	116	16	7	139
22	Poskytnout spotřebitelům klíč k tomu, aby se zvýšilo jejich povědomí a nezávislost, pokud jde o jejich možnost ovlivnit plýtvání potravinami, a aby věděli, jak výrobky a produkty zpracovávat, uchovávat a opětovně používat před uplynutím uvedeného data a po něm. („spotřebujte do“ je ochranné datum, po jehož uplynutí by se	108	26	5	139

	výrobek neměl konzumovat; „minimální trvanlivost“ je datum, do kterého má produkt stále optimální jakost)				
23	Zavedení standardizovaných postupů na maloobchodní úrovni pro propagaci výrobků s blížícím se datem spotřeby.	109	18	12	139

Tematický blok I – Spolupráce v potravinovém hodnotovém řetězci: Od zemědělce ke spotřebiteli

DOPORUČENÍ Č. 1

Místní potraviny, spokojený spotřebitel: Méně odpadu, větší udržitelnost

Doporučujeme, aby EU pokračovala ve své práci na politikách a iniciativách na podporu drobných výrobců v jejich obchodování s maloobchodníky a supermarkety. Velcí maloobchodníci/zpracovatelé mají v tomto vztahu jasnou mocenskou výhodu a často ovlivňují obchod ve svůj prospěch, čehož důsledkem bývá plýtvání potravinami.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat třem aspektům:

- 1) EU a její členské státy by měly podporovat maloobchodníky a supermarkety v tom, aby vždy odebírali suroviny od co nejbližšího výrobce. Dále by měly prozkoumat a vytvořit pobídky, které by motivovaly maloobchodníky k dodržování těchto doporučení.
- 2) EU musí od roku 2019 sledovat a monitorovat zákaz rušení objednávek na poslední chvíli a být připravena zasáhnout, pokud nebude dodržován.
- 3) EU musí pokračovat v práci na politice týkající se ošklivých či nesprávně tvarovaných potravin a dále zkoumat důsledky v souvislosti s plýtváním potravinami, pokud jsou takové produkty odmítány.

Záměr/odůvodnění

Podpora drobných výrobců a jejich prodeje v těsné blízkosti má velký potenciál snížit plýtvání potravinami několika způsoby, a to jak v rámci hodnotového řetězce, tak v domácnostech:

- Pokud je přeprava potravin dlouhá a supermarkety se snaží být nákladově efektivní tím, že zvyšují objemy, dochází k plýtvání potravinami.
- Místní výrobci mohou být přizpůsobivější a rychleji reagovat na změny poptávky, což může snížit množství odpadu.
- Potraviny od výrobců v blízkosti jsou často kvalitnější a trvanlivější, což může vést k menšímu plýtvání v domácnostech.
- Lze také předejít tomu, že se budou vyhazovat potraviny kvůli jejich nesprávnému tvaru, k čemuž v současné době dochází.
- Plýtvání potravinami v důsledku zrušení objednávky na poslední chvíli lze předejít, pokud budou zavedeny komplexnější předpisy a rámce na podporu malých výrobců.

Doplňkové poznámky

Pozitivní vliv na potravinovou bezpečnost a zdraví.

Zdůrazňujeme, že je důležité spojit toto doporučení s dalšími iniciativami zaměřenými na chování spotřebitelů, informovanost veřejnosti a vzdělávání, aby se posílila spolupráce mezi zúčastněnými stranami a zlepšilo obecné porozumění oblasti plýtvání potravinami a jeho vztahu k místní produkci potravin.

Výzvy:

- Je to kompromis se zásadou EU o volném obchodu a volném trhu, a proto proti němu mohou vystupovat velké korporace či maloobchodníci a lobbistické skupiny.
- Při další práci s tímto doporučením je důležité zvážit a prodiskutovat, co se rozumí pojmy „místní“ a „krátký dodavatelský řetězec“, protože na úrovni EU žádná společná definice neexistuje.
- Sezónnost produktů a poptávka spotřebitelů mohou být výzvou pro potenciálně omezené dodávky, protože se zaměřují na potraviny z krátkého potravinového řetězce.

DOPORUČENÍ Č. 2

Chuti domova: Veřejná a soukromá podpora místního zemědělství s cílem omezit plýtvání potravinami

Doporučujeme místním a regionálním orgánům, aby podpořily místní zemědělce praktickými řešeními a iniciativami zaměřenými na snížení plýtvání potravinami. Cílem je povzbudit zúčastněné strany k užší spolupráci, která by tyto iniciativy podpořila, a vytvořit tak udržitelný potravinový systém, z něhož budou mít prospěch jak zemědělci, tak spotřebitelé.

Místním orgánům se navrhuje několik iniciativ, se kterými by měly začít:

- 1) daňové úlevy a dotace pro drobné zemědělce;
- 2) podpora místních zemědělců při hledání nových trhů, kde se nebudou potýkat s nespravedlivými mocenskými vztahy s maloobchodníky, například vyčleněním veřejných prostranství pro prodej;
- 3) podpora inkluzivních procesů a iniciativ se zúčastněnými stranami hodnotového řetězce pro práci s potravinovým odpadem, například podporou používání „aplikací proti plýtvání potravinami“ ve městě;
- 4) podpora sdružení a dalších subjektů, které spolupracují s místními zemědělci v otázkách plýtvání potravinami, jako jsou potravinové banky.

Záměr/odůvodnění

Podpora drobných výrobců a jejich prodeje v blízkém okolí má velký potenciál snížit plýtvání potravinami několika způsoby, a to jak v rámci hodnotového řetězce, tak v domácnostech:

- Pokud je přeprava potravin dlouhá a supermarkety se snaží být nákladově efektivní tím, že zvyšují objemy, dochází k plýtvání potravinami.
- Místní výrobci mohou rychleji reagovat na změny poptávky a lépe se přizpůsobovat změnám, což může snížit množství odpadu.
- Potraviny od místních výrobců jsou často kvalitnější a mají delší trvanlivost, což znamená, že zkrácení hodnotového řetězce by snížilo plýtvání jak na úrovni dopravy, tak na úrovni domácností.

Doplňkové poznámky

- Zdůrazňujeme, že je důležité spojit toto doporučení s dalšími iniciativami zaměřenými na chování spotřebitelů, informovanost veřejnosti a vzdělávání, aby se posílila spolupráce mezi zúčastněnými stranami a zlepšilo obecné porozumění oblasti plýtvání potravinami a jeho vztahu k místní produkci potravin.

Hlavní výzvy

- Velký rozsah a složitost doporučení. Analýza a realizace mnoha navrhovaných iniciativ zabere určitý čas a vyžaduje spolehlivé monitorovací systémy.
- Kompromis se zásadou EU o volném obchodu a volném trhu, který může zpochybnit iniciativu a její přijetí různými zúčastněnými stranami.

DOPORUČENÍ Č. 3

Sdílej, neplýtvěj!

Doporučujeme, aby potravinové banky a obecně přerozdělovny byly v základní míře finančně podporovány vládami prostřednictvím strukturálního systému společného pro celou Evropu, místo toho, aby fungovaly především na základě soukromých darů (ne však stoprocentně financovaných, aby se z nich nestal byznys). Doporučujeme také platformu, která propojí různé stávající aplikace, jež spojují maloobchodníky s potravinovými bankami. Platforma by měla být uživatelsky přívětivá, efektivní a centrálně spravovaná. Doporučujeme také, aby potraviny, které jsou přerozdělovány (darovány nebo prodávány za nižší cenu) z maloobchodních prodejen do potravinových bank, byly vydávány včas a v dobrém stavu, nejlépe 3–5 dní před tím, než se zkazí (namísto současného 48hodinového doporučení). Motivací k tomu by mohl být daňový odpočet pro maloobchodníky, který by se snižoval, čím blíže je přerozdělení k datu spotřeby zboží. Aby měli na tento odpočet nárok, musí darovat minimální množství potravin.

Záměr/odůvodnění

Vzhledem k tomu, že v současném systému nelze plýtvání potravinami zcela zabránit, měli bychom se snažit zachránit alespoň ty potraviny, kterými se plýtvá. V této souvislosti bychom měli využít všechny nástroje, které jsou již k dispozici (potravinové banky, aplikace, příslušná sdružení, iniciativy atd.).

Doplňkové poznámky

Výzvou je, jak posílit kapacitu potravinových bank, aniž by se z nich stalo podnikatelské odvětví (protože potravinový odpad chceme zpracovávat spíše na začátku řetězce).

DOPORUČENÍ Č. 4

Sdílení údajů a osvědčených postupů napříč Evropou

Doporučujeme, aby vlády jednotlivých zemí poskytly své údaje a osvědčené postupy týkající se opatření zaměřených na všechny fáze řetězce plýtvání potravinami, od výrobců až po spotřebitele, platformě Evropské komise proti plýtvání potravinami (platforma EU věnovaná ztrátám potravin a plýtvání potravinami). Tyto informace pak bude spravovat a analyzovat zvláštní výbor složený z výzkumných pracovníků EU, který bude pracovat na propagaci osvědčených postupů a jejich snadném zpřístupnění. Údaje o osvědčených postupech by měly být roztříděny podle typů výroby a typů spotřeby. Kromě toho chceme podpořit síť měst/regionů, které mají přístup k údajům a využívají postupy, které jsou pro ně nejvhodnější na základě podobných vzorců spotřeby a výroby. Síť je nastavena tak, aby se tyto lokality od sebe navzájem učily na základě těchto podobností. K tomuto účelu lze použít koncept „partnerských měst“, tedy měst s podobnými problémy s plýtváním potravinami, která spolupracují na jejich řešení.

Záměr/odůvodnění

Osvědčené postupy by se mohly sdílet účinněji a důsledněji. Rovněž by se využila platforma EU věnovaná ztrátám potravin a plýtvání potravinami, koncept Eurocities a „partnerských měst“. Chceme posílit spolupráci měst a regionů v celé Evropě.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 5

Sběr údajů v celém potravinovém řetězci

Doporučujeme, aby údaje o tom, jak, kde, kdo, proč a kdy plýtvá potravinami v celém potravinovém řetězci, shromažďoval orgán EU nebo jiné agentury či výzkumné instituce. Například prostřednictvím následujících prvků:

- 1) individuální chování spotřebitelů prostřednictvím měření aplikací;
- 2) osobní sběr dat prostřednictvím průzkumu Eurobarometr;
- 3) průzkumy zaslání školám a dalším vzdělávacím organizacím. Mohlo by to být před školní intervencí zaměřenou na plýtvání potravinami nebo po ní;
- 4) využití občanského panelu občanů jako reprezentativní skupiny pro výzkumné účely;
- 5) deníková studie spotřebitelského chování by mohla být intervenční studií. Inspirace ze spotřebitelských skenovacích panelů BE/NE;
- 6) použití vědecky ověřených opatření z univerzit;
- 7) pozorovací studie – konkrétně studium skutečného množství odpadu na základě stávajících procesů nakládání s odpady ve městech a obcích;
- 8) shromažďování a porovnávání faktur z interakcí mezi supermarkety a zemědělci;
- 9) standardizace formulářů pro hlášení odpadů.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, protože pokud víme, kde, kdy a proč plýtváme potravinami, můžeme zahájit cílenější osvětové kampaně a získat podrobný přehled o tom, kde bychom mohli mít největší vliv na snížení plýtvání potravinami. Naše skupina věří, že shromážděním přesnějších údajů o tom, kde přesně v potravinovém řetězci dochází k plýtvání potravinami, budeme moci účinněji řešit problémy s plýtváním potravinami. Současná společná metodika sběru údajů EU týkajícího se potravinového odpadu (definovaná v rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1597) se zaměřuje na měření množství odpadu, zatímco cílem našeho návrhu je shromáždit podrobnější údaje o tom, kdo, kdy a kde plýtvá potravinami. Tyto další projekty/iniciativy sběru dat by mohly být použity k doplnění kvantitativních údajů shromážděných v rámci nového ročního podávání zpráv členskými státy. Poskytly by konkrétnější údaje o tom, co, jak, kdo, kdy a kde plýtvá potravinami.

Doplňkové poznámky

Poznámky k údajům, které chceme shromáždit: Měli bychom shromažďovat údaje o tom, co, jak, kdo, kdy a kde plýtvá potravinami. **Co/kdy:** Jakými potravinami plýtváme a za jakých okolností? Co přesně lidé vyhazují – kolik gramů zůstává na talíři? Údaje o tom, kolik nakupujeme a kolik vyhazujeme. **Jak:** Jak se jimi plýtvá – vyhazují se? Jsou příliš pozdě uvařené / rozvařené / prošlé? Nakoupili jsme toho příliš mnoho? V úvahu by se mohly brát i kulturní rozdíly. **Kdo:** Kdo v dodavatelském řetězci plýtvá potravinami – distributoři, spotřebitelé atd.? Lze určit, kteří spotřebitelé nejvíce plýtvají potravinami – mohlo by to souviset s věkem nebo zemí? (Pozn.: budou chtít lidé tyto údaje poskytnout?)

K bodu 5: Název společnosti, kterou se inspirujeme, je Growth for Knowledge (GfK).

Skupina má za to, že respektování soukromí a osobních údajů evropských občanů je velmi důležité. Všechny studie prováděné na základě našeho doporučení by to měly respektovat.

DOPORUČENÍ Č. 6**Na hlase občanů záleží: Občanská angažovanost v evropské politice v oblasti potravin**

V návaznosti na Konferenci o budoucnosti Evropy a současnou Evropskou panelovou diskusi občanů na téma omezení plýtvání potravinami doporučujeme zřídit fóra pro zapojení občanů na místní a celostátní úrovni. Tato fóra by měla za úkol sledovat, monitorovat a poskytovat poradenství ohledně vnitrostátních strategií pro provádění směrnic EU o snižování plýtvání potravinami z pohledu občanů. Dále doporučujeme, aby platforma EU věnovaná ztrátám potravin a plýtvání potravinami zahrnovala zastoupení občanů a jejich zapojení, které by koordinovalo výměny mezi jednotlivými fóry. Na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU by fóra měla nabízet platformu pro sdílení informací a vzájemné učení mezi občany/spotřebiteli, zúčastněnými stranami a tvůrci politik.

Záměr/odůvodnění

Toto doporučení předkládáme proto, že je důležité dát občanům možnost vyjádřit se, zajistit spravedlivý a transparentní proces a umožnit občanům a rozhodovacím orgánům, aby se vzájemně koordinovali a učili se od sebe navzájem. Občané jsou odborníky na svůj vlastní život a jejich pohled je třeba zohlednit na místní, celostátní i evropské úrovni.

Doplňkové poznámky**DOPORUČENÍ Č. 7****Právě sklizené: Hodnota sezónních potravin**

Doporučujeme změnit spotřebitelské návyky a informovat spotřebitele o hodnotě sezónních potravin. K tomu by měly sloužit jasné nápisy v obchodech, které spotřebitelům umožní jasně identifikovat sezónní produkty. Informace o sezónnosti by měly být rovněž sdělovány široké veřejnosti prostřednictvím veřejných informačních kampaní. Informování spotřebitelů prostřednictvím nápisů na regálech a kampaní může motivovat producenty k pěstování sezónních produktů. Dále doporučujeme vypracovat lepší údaje o neúčinnějších metodách motivace produkce sezónních produktů a omezení dovozu nesezónních nekvalitních potravin.

Záměr/odůvodnění

Toto doporučení navrhujeme proto, že nesezónní potraviny jsou často dováženy a/nebo mají horší kvalitu než sezónní potraviny. Kvalitnější produkty mohou ovlivnit chování spotřebitelů, protože máme tendenci si kvalitnějších potravin více vážit, a proto jimi plýtváme méně.

Doplňkové poznámky

Tematický blok II – Iniciativy potravinářských podniků

DOPORUČENÍ Č. 8

Celounijní síť výměny potravin

Doporučujeme, aby hlavní distributoři byli přímo propojeni prostřednictvím registru na celoevropské internetové stránce, která umožňuje výměnu potravin s blížícím se datem spotřeby nebo přebytků. Webová stránka by zabránila plýtvání potravinami tím, že by umožnila komunikaci v rámci jednotlivých úrovní (viz níže) a dalších odvětvových jednotek v dodavatelském řetězci. Podniky se mohou zaregistrovat a nabízet nebo nakupovat přebytečné potraviny za nižší cenu. Existovaly by tři úrovně:

1. První úroveň by tvořili výrobci, zemědělci a distributoři.
2. Druhá úroveň by zahrnovala supermarkety, potravinové banky a komunitní kuchyně.
3. Třetí úroveň by zahrnovala spotřebitele a domácnosti.

Záměr/odůvodnění

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 9

Plánování nákupů a přerozdělování

Doporučujeme vypracovat právní rámec, který by harmonizoval právní předpisy členských států týkající se postupů v celém dodavatelském řetězci, pokud jde o přerozdělování přebytečných potravin a potravin s blížícím se datem spotřeby, s ohledem na bezpečnostní předpisy a předvídaní údajů. Nákupy by měly být přizpůsobeny tomu, co se bude prodávat. Supermarkety a dodavatelé by mohli být motivováni výhodami (například daňovými úlevami) za prodej za nižší cenu nebo za darování.

Záměr/odůvodnění

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 10

Restaurace zastávají postoj „požitek z jídla bez plýtvání“.

Evropským institucím doporučujeme následující plán na snížení plýtvání potravinami v restauracích. Po splnění určitých kritérií kvality (jako jsou níže uvedená kritéria a některá další) by mělo být všem typům restaurací umožněno uvádět logo (které je harmonizováno v celé EU). Logo by mělo informovat o možnosti vzít si zbytky jídla domů a číšníci by měli poskytovat balíčky na jídlo, které si můžete vzít domů. Restaurace, které zavedou plán s logem, by na jídelní lístek napsaly doplňující text „zbytky si můžete vzít domů“. Pokud ještě zbývají zbytky připravených jídel, měly by být nabídnuty zaměstnancům. Pokud v kuchyni zůstanou zbytky syrových potravin, měly by být nabídnuty potravinovým bankám / jiným charitativním institucím.

Pokud jsou potraviny nepoživatelné, měly by být použity k výrobě obnovitelné energie. Aby byly restaurace motivovány ke splnění těchto kritérií kvality (nebo dalších kritérií kvality), měly by být při realizaci tohoto plánu finančně podporovány. Daňová úleva by mohla sloužit jako finanční pobídka a mohla by být poskytnuta i další podpora. Protože zbytky z kuchyně lze zvážít nebo změřit, lze je sledovat a zohlednit při uplatnění daňových úlev.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to proto, že by se tím snížilo plýtvání potravinami z restaurací a výrazně by se omezil případný pocit studu, když si někdo řekne o zbytky. Pokud budou restaurace sloužit jako vzor, budou i soukromé domácnosti motivovány ke snižování plýtvání potravinami.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 11

Každý odpad něco váží

Doporučujeme, aby organizace odpovědné za nakládání s odpady měly povinnost vážit, měřit nebo vážit organický odpad. V krátkodobém horizontu by se měl plán zaměřit na veřejné instituce (např. školy a nemocnice), celé čtvrti nebo obvody a v dlouhodobém horizontu by měl zahrnovat i domácnosti. Zástupci těchto institucí či okresů a později i domácností by měli pravidelně dostávat zprávy a srovnání s předchozími obdobími a srovnání s jinými subjekty. To vede k větší informovanosti a zároveň to slouží jako pobídka k omezení plýtvání potravinami. Nemusí být ve všech zemích měřen stejným způsobem, stačí, když bude možné porovnat údaje v dané zemi.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, jelikož by se zvýšila informovanost spotřebitelů. Také by to sloužilo jako pobídka ke zlepšení situace a ke snížení plýtvání potravinami. Výsledky doporučení lze měřit v krátkodobém i dlouhodobém horizontu, což představuje určitou motivaci ke snížení plýtvání potravinami.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 12

System povinného hlášení pro transparentnost spojený s pokutami a odměnami

Doporučujeme zavést systém podávání zpráv (zejména podobný certifikaci ISO), který by stanovil konkrétní normy pro celý hodnotový řetězec, včetně výrobců, producentů, maloobchodníků, supermarketů, restaurací a hotelů. Měl by rozlišovat mezi velkými a malými a středními podniky na základě stávajících kategorií pro klasifikaci velikosti podniků. V případě porušení norem by měly být stanoveny sankce a v případě nadstandardních výsledků by měly být společnosti odměňovány. Měl by existovat systém relativních pokut úměrný závažnosti přestupku a velikosti společnosti. Odměny by měly být založeny především na systému označování, například na klasifikaci ABC nebo případně na finančních pobídkách, zejména pro malé a střední podniky. Zprávy musí vypracovávat nezávislí a externí auditoři, nikoliv společnosti. Provádění a monitorování zajišťují veřejné orgány na úrovni členských států (např. ministerstva nebo regulační orgány). Údaje by měly být veřejně přístupné a umožňovat vzájemné učení. Komise by měla mít dozorovou a koordinační funkci.

Záměr/odůvodnění

Z důvodu transparentnosti je důležité, aby údaje na značkách byly k dispozici a přístupné lidem, kteří chtějí získat více informací než jen značku.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 13

Celounijní právní předpisy týkající se likvidace neprodaných potravinářských výrobků – přístup vzájemného učení mezi členskými státy

Je třeba zajistit, aby potravinářské výrobky byly před vyhozením použity v různých fázích. Prioritou je zabránit plýtvání potravinami, pokud to ovšem není možné, použije se tento cyklus: lidská spotřeba, krmivo pro zvířata, biopaliva a kompostování. Členské státy jsou odpovědné za to, aby byla k dispozici potřebná infrastruktura umožňující jeho provádění. EU si stanovila obecný cíl snížit plýtvání potravinami o určité procento. Členské státy stanovují vnitrostátní normy tak, aby bylo cíle EU společně dosaženo. Členské státy mohou zavést dobrovolná nebo povinná opatření, která musí společnosti dodržovat. Snížení plýtvání musí být kvantifikovatelné. Po pilotní fázi zaměřené na supermarkety a po úpravách na základě vzájemného učení by se osvědčené postupy měly stát vodítkem pro všechny členské státy.

Záměr/odůvodnění

Francouzský příklad nefunguje, takže potřebujeme lepší řešení, například platformu jako ve Finsku, kam mohou podniky nahrávat potraviny, které by přišly nazmar. Právní předpis zakazující plýtvání potravinami musí být obecný, aby zohlednil rozdílné kultury členských států.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 14

Transparentnost v oblasti plýtvání potravinami za účelem zvýšení viditelnosti tématu a přijetí potřebných kroků

Doporučujeme, aby všichni účastníci potravinového řetězce, s výjimkou jednotlivých domácností, měli povinnost kvantifikovat nakládání s potravinovým odpadem a jeho zpracování a transparentně o tom informovat. Další důraz by měl být kladen na potřebu nových možností sběru dat a také na zahrnutí potravinových ztrát v zemědělském odvětví.

Dále by měly následovat diferencované pobídky na podporu dobrovolných dohod, které by podpořily instituce v jejich průkopnické roli. Významná jsou také nápravná opatření zaměřená na zapojení všech účastníků potravinového řetězce (kromě jednotlivých domácností).

EU by měla provést hodnocení osvědčených postupů v jednotlivých členských státech, pokud jde o jejich stávající struktury a pobídky pro podávání zpráv a nápravná opatření. Pomůže to vytvořit další zakotvený rámec pro EU, který umožní lepší srovnatelnost údajů.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to proto, že povědomí o existujícím plýtvání potravinami je základem pro uplatnění dalších přístupů, jako jsou pobídky, inovativní dobrovolné dohody a nápravné mechanismy k zamezení plýtvání potravinami.

Doplňkové poznámky

Jako příklad pobídek by se mohla použít technika označování v celé EU, která by využila marketingových strategií. Dalším příkladem může být vhodná finanční kompenzace za snížení plýtvání potravinami.

DOPORUČENÍ Č. 15

Inovace v oblasti obalů a jejich použití v případě potřeby

Doporučujeme dále investovat do vědeckého výzkumu inovativních a alternativních udržitelných způsobů balení. Pomůže to prodloužit životnost, lépe stanovit velikost balení, aby se snížilo plýtvání potravinami, a zajistit lepší bezpečnost potravin při jejich přepravě. EU by to měla finančně a politicky podpořit prostřednictvím vhodných programů, jako je financování začínajících podniků a menších inovačních sil. Dále doporučujeme podporovat prodejce, aby prodávali potraviny bez obalu, pokud je to možné, aniž by byla ohrožena bezpečnost potravin.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to proto, že na obalech stále hodně záleží, zejména pokud jde o přepravu a bezpečnost potravin. Proto se domníváme, že podpora inovací (výzkumu / nově zakládaných podniků) v oblasti ekologicky šetrných obalů k tomu může přispět. Na jedné straně by se úpravou velikosti obalů potravin podléhajících rychlé zkáze snížilo plýtvání potravinami, a to za současného zvážení rizika zvýšení obalového odpadu (přičemž výše uvedený výzkum by se měl zaměřit na prevenci tohoto jevu). Na druhou stranu by měly být nabízeny jednotlivé porce, na které si člověk může přinést vlastní nádobu (také proto, aby se snížilo plýtvání jídlem a množství dalšího odpadu). Pokud vyvineme strukturu ekologicky šetrných obalů a přizpůsobíme jim infrastrukturu, může být nakonec dosaženo toho, že je spotřebitelé přijmou.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 16

Rozšíření definice plýtvání potravinami s cílem zachránit nesklizené potraviny

Doporučujeme, aby nesklizené potraviny byly zahrnuty do evropské definice potravinového odpadu. Chceme také, aby zemědělci měli možnost komercializovat méně dokonalé, ale stále jedlé produkty. Aby se předešlo potravinovým ztrátám, měli by zemědělci používat cedule, které by oznamovaly, že nesklizené potraviny mohou sklízet domácnosti a nevládní organizace.

Tuto myšlenku je třeba předat dvěma skupinám:

- občanům prostřednictvím kampaně, která je rozvinuta v doporučení č. 20,
- zemědělcům prostřednictvím ministerstev zemědělství členských států. Ta by měla toto doporučení provádět v koordinaci s místními samosprávami a sdruženími výrobců.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, protože je nesmyslné plýtvat požitelnými potravinami. Přímá sklizeň pomáhá ocenit práci zemědělců a vážit si potravin, které produkují.

Doplňkové poznámky

Výzvou je neobviňovat zemědělce.

DOPORUČENÍ Č. 17

Motivování dospělých, aby kroky proti plýtvání potravinami vnímali jako svou prioritu

Doporučujeme, aby každý členský stát zavedl program pro dospělé, který by na celostátní, regionální a místní úrovni zvyšoval povědomí a informovanost o nákladech spojených s plýtváním potravinami a o výhodách jeho předcházení.

Program by měl vycházet z nejlepších dostupných údajů (doporučení č. 5), aby se zdůraznila naléhavost problému. Program by měl zahrnovat aplikace (doporučení č. 18), kampaně (doporučení č. 4 a č. 20), další vzdělávání a školení pro osoby pracující v potravinářském průmyslu, interní vzdělávací programy pro odborníky a také dokumentární a televizní pořady na toto téma. Další možnostmi by mohly být krátké reklamy ukazující výhody opětovného použití potravin, propagace neděle jako dne zbytků a vytvoření herních pořadů s kuchařskými soutěžemi pro mladé lidi s cílem zapojit vysílací společnosti.

Důležité je informovat lidi o ekonomických a environmentálních výhodách neplýtvání potravinami, a to prostřednictvím jednoduchých sdělení nebo pobídek.

K šíření informací by mohla přispět média, zejména veřejnoprávní rozhlasové stanice a televize, tištěná média, sociální sítě, veřejné instituce, muzea a prodejci. Stávající instituce EU by mohly vytvořit zdroje na podporu členských států (například Dům evropských dějin).

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to z toho důvodu, že ostatní doporučení se týkají vzdělávání dětí, my ale potřebujeme také opatření, která mají okamžitý krátkodobý účinek na současnou generaci, která nakupuje a vaří.

Doplňkové poznámky

Výhodou je, že pobídky proti plýtvání potravinami používané v supermarketech budou protiváhou marketingu, který lidi přesvědčuje, aby nakupovali příliš mnoho.

DOPORUČENÍ Č. 18

Povědomí o výživě a udržitelné potraviny na základních a středních školách

Doporučujeme začlenit témata udržitelných potravin a výživy do osnov základních a středních škol, a to buď vytvořením nových povinných samostatných předmětů, které již v některých zemích existují, nebo jejich začleněním do stávajících povinných předmětů. Cílem tohoto doporučení je zvýšit povědomí žáků o plýtvání potravinami prostřednictvím diskusí o socioekonomických hodnotách, udržitelné produkci a spotřebě, nákupním chování, hospodaření domácností a praktických zkušeností, které sblíží školy a zemědělské podniky. Aby se toto doporučení mohlo uskutečnit, existují dva předpoklady, jejichž splnění od EU očekáváme. Zprv potřebujeme kampaň na zvýšení informovanosti více zúčastněných stran, která by vytvořila a zvýšila dynamiku tohoto tématu (doporučení č. 20). Za druhé je třeba podporovat učitele prostřednictvím školení a pedagogických výměn a materiálů a využívat přitom stávající sítě a osvědčené postupy. Uznáváme, že zavedení těchto změn může trvat delší dobu, je však důležité již nyní ve školách organizovat akční dny nebo týdny na téma plýtvání potravinami a mobilizovat různé společenské subjekty (doporučení č. 21).

Záměr/odůvodnění

Plýtvání potravinami je příznakem širších systémových problémů, které se týkají způsobu, jakým dnes v Evropě vyrábíme, nakupujeme a konzumujeme potraviny, a proto je třeba, aby jakákoli pedagogická opatření přesahovala rámec plýtvání potravinami, ale aby i zohledňovala hodnoty a žádoucí budoucnost výroby a spotřeby v Evropě. Vzdělávání zůstává v kompetenci jednotlivých států a každý členský stát má jiné učební osnovy. Uznáváme tyto rozdíly a zároveň vybízíme EU, aby podporovala ambiciózní opatření s novými a/nebo stávajícími školními předměty, jako je zeměpis nebo ekonomie.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 19

Propagace a podpora aplikací a platforem, které propojují spotřebitele a mají za cíl sdílení potravin

Doporučujeme, aby EU propagovala a podporovala stávající aplikace a platformy, jako je Olio nebo FoodSharing.de. Nástroje, které mají být propagovány, musí splňovat některá základní kritéria a být podle nich hodnoceny: uživatelskou přívětivost, bohatost databáze, nezávislost, přizpůsobivost místním podmínkám a skutečný dopad na omezení plýtvání potravinami. EU a vnitrostátní a regionální orgány musí aktivně prosazovat nejslibnější existující nástroje a podporovat především – ne však výhradně – finančně, jejich rozvoj a udržování prostřednictvím různých výzkumných, akčních a finančních programů. Veřejné financování by mělo podporovat kvalitní a neutrální informace bez reklam.

Záměr/odůvodnění

Existuje mnoho aplikací, které propojují různé subjekty, od podniků ke spotřebitelům nebo od spotřebitelů ke spotřebitelům. Některé z těchto nástrojů se mohly osvědčit při vzájemném propojování spotřebitelů, což jim pomohlo šetřit potraviny. Zdá se však, že mají omezený zeměpisný rozsah nebo že je Evropané dostatečně neznají. Domníváme se, že je důležité, aby EU a členské státy aktivně podporovaly technologické inovace s velkým dopadem a ponechaly tak otevřený prostor pro vznik nových nápadů a inovací, které se stanou dlouhodobě udržitelnými.

Doplňkové poznámky

DOPORUČENÍ Č. 20

Šetřete jídlem, ušetřete peníze: Evropská kampaň proti plýtvání potravinami ve spolupráci s maloobchodními prodejci potravin konaná během čtyř víkendů v roce

Doporučujeme, aby EU koordinovala kampaň zaměřenou na obchody prodávající potraviny (maloobchody s potravinami, supermarkety, hypermarkety, menší obchody), která by se rozběhla v členských státech. Tato kampaň by probíhala každý rok během čtyř víkendů a zaměřovala by se na téma „šetřete jídlem, ušetřete peníze“. Bylo by na jednotlivých členských státech rozhodnout, které víkendy si zvolí. Výběr data by měl vycházet z cíle zvýšit informovanost o zvyklostech při nákupu potravin (například v době národních nebo kulturních oslav) a sezónnosti (například v době sklizně). Kampaň by byla iniciativou Evropské unie, která by vytvořila jednotný vizuální design (stejně logo, barevné označení atd.) pro všechny členské státy. Kampaň by pak byla realizována na vnitrostátní úrovni a přizpůsobena konkrétní situaci v jednotlivých zemích, jejich ročnímu kalendáři, stravovacím zvyklostem atd.

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, protože je důležité zvýšit informovanost občanů o plýtvání potravinami. Existuje pouze Mezinárodní den informovanosti o potravinových ztrátách a snižování množství potravinového odpadu, který je mezi občany neznámý a ztratil se mezi velkým množstvím jiných mezinárodních dnů. Nová akce by byla rozšířena na čtyři víkendy v roce. Tím by se tato problematika zviditelnila mezi evropskými občany a forma opakovaných víkendů v průběhu roku by byla užitečnější než jeden den. To by také umožnilo odlišit evropskou akci od standardních mezinárodních dnů.

Doplňkové poznámky

- Jedním z přínosů našeho doporučení je, že by zvýšilo povědomí evropských občanů o nákupu, spotřebě a sezónnosti potravin jako způsobu, jak zabránit plýtvání potravinami. Kampaň organizovaná na čtyři víkendy v roce by přinesla pravidelnost ve sděleních předávaných občanům. Dalším přínosem by byla podpora spolupráce s maloobchodníky s potravinami v rámci této kampaně a jejich zapojení do boje proti plýtvání potravinami.
- K výzvam patří otázka, jak do akce zapojit prodejce potravin. Vzhledem k tomu, že cílem prodejců potravin je prodat co nejvíce, mohou se někteří z nich zdráhat povzbuzovat lidi, aby konzumovali méně potravin nebo si osvojili jiné spotřební návyky. Na druhou stranu cílem všech obchodů, včetně těch, které prodávají potraviny, je generovat zisk, takže mohou tuto akci považovat za strategii, jak si vytvořit dobrou image jako aktéři boje proti plýtvání potravinami. Další výzva se týká specifických charakteristik a ročního kalendáře v jednotlivých členských státech EU: v některých zemích se Vánoce neslaví nebo se slaví v jiné dny a svátky se mohou v jednotlivých zemích lišit.
- Další podrobnosti o tom, jak bude doporučení provedeno:
 - * Využívejte diverzifikované zdroje pro kampaň proti plýtvání potravinami ve spolupráci s prodejci potravin: tradiční média (televize, noviny), sociální média, využití místních vlivných osobností, reklama. Využijte příležitost čtyř víkendů k šíření silné kampaně Zero Food Waste.
 - * O těchto víkendech by EU měla informovat o prodejcích potravin, kteří již zorganizovali a vyvinuli iniciativy proti plýtvání potravinami. EU by měla tyto již existující iniciativy podporovat, informovat o osvědčených postupech a sdílet pozitivní rétoriku. Neměli bychom zdůrazňovat šokující zprávy, ale zaměřovat se na pozitivní zkušenosti.
 - * Uspořádejte následné akce a vyhodnoťte tyto čtyři víkendy s cílem vylepšit je do budoucna a každý rok oslovit více a více lidí.

DOPORUČENÍ Č. 21

„Stop plýtvání potravinami“: Týden povědomí o plýtvání potravinami na školách

Doporučujeme uspořádat ve školách tematický týden o plýtvání potravinami, aby se zvýšila informovanost o tomto tématu mezi malými dětmi a dospívajícími. Týden by měl mít formu a obsah v závislosti na věku žáků. Na základních školách a u mladších dětí by se týden měl zaměřit na zvyšování informovanosti prostřednictvím her. Evropská komise by vytvořila a distribuovala soubor nástrojů pro školy a učitele ve všech jazycích EU o tom, jak zvýšit informovanost o plýtvání potravinami ve školách a jak diskutovat a organizovat aktivity na toto téma v souvislosti s jejich vlastními vyučovacími předměty. Soubor nástrojů by měl obsahovat pokyny s navrhovanými činnostmi, aby nezatěžoval učitele, a měl by být snadno dostupný online. Mladší žáci by byli odměněni certifikátem (s logem EU). Státy by týden zavedly v závislosti na fungování svých vzdělávacích systémů a školních kalendářů. Školy by se mohly samy rozhodnout, jaké aktivity chtějí během týdne organizovat, a to s pomocí souboru nástrojů, který je učitelům k dispozici.

Záměr/odůvodnění

Děti by se měly naučit, jak si vážit potravin, jak se potraviny vyrábějí a kolik času zabere jejich výroba. Je důležité získat toto povědomí včas. Tento druh akcí se může prostřednictvím dětí a dospívajících dostat i k rodičům, protože žáci po návratu domů vyprávějí rodičům o svých zážitcích ze školy.

Doplňkové poznámky

- Přínosem je, že by se děti měly naučit vážit si potravin, dozvědět se, jak se potraviny vyrábějí a kolik času zabere jejich výroba. Je důležité začít s předáváním tohoto povědomí již v raném věku. Další výhodou je, že tento druh akcí umožňuje oslovit rodiče prostřednictvím dětí a dospívajících, protože žáci po návratu domů vyprávějí rodičům o svých zážitcích ze školy.
- Jednou z výzev je nezatěžovat učitele tím, aby sami vymýšleli všechny aktivity a nápady. Z tohoto důvodu je velmi důležitý rámec nebo pokyny s navrhovanými činnostmi, aby bylo možné tuto iniciativu využít pro všechny žáky ve všech školách.

DOPORUČENÍ Č. 22

Poskytnout spotřebitelům klíč k tomu, aby se zvýšilo jejich povědomí a nezávislost, pokud jde o jejich možnost ovlivnit plýtvání potravinami, a aby věděli, jak výrobky a produkty zpracovávat, uchovávat a opětovně používat před uplynutím uvedeného data a po něm.

(„spotřebujte do“ je ochranné datum, po jehož uplynutí by se výrobek neměl konzumovat; „minimální trvanlivost“ je datum, do kterého má produkt stále optimální jakost)

Doporučujeme zavést informační nástroje, které by spotřebitele poučily a (znovu) vybavily schopností posoudit, zda je výrobek skutečně prošlý. Aby si spotřebitelé byli vědomi spotřeby svých potravinářských výrobků, podporujeme lepší identifikaci označování data minimální trvanlivosti: stejné místo pro každý produkt a větší velikost písma. Dále chceme umístit QR kód přímo na etiketu výrobku (možnost použít i čárový kód). Jaký je účel tohoto kroku? Předávání informací o nejlepších způsobech konzervace, rozpoznání (podle chuti a vůně), zda je produkt ještě vhodný ke konzumaci, a předávání kulinářských tipů, jak produkt upravit (příklad upravených receptů). Výrobci jsou podle nás nejvhodnějšími subjekty pro formalizaci informací dostupných prostřednictvím QR kódu. Pokud jde o neoznačené produkty, jako je ovoce a zelenina, měl by být QR kód umístěn tam, kde se produkty prodávají, aby se zabránilo zbytečnému balení. Aby byl tento zdroj informací dostupný všem, nesázíme pouze na digitální technologie. Přejeme si také, aby byly k dispozici papírové komunikační nástroje (například průvodci v supermarketech).

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, protože pro nás je to výzva, jak přimět spotřebitele k odpovědnému nakládání s potravinami. Doplnění dostupných informací o výrobku je pro spotřebitele způsob, jak porozumět problematice související s datem spotřeby. Je to také příležitost překonat „mylné představy“ nebo „strach z onemocnění“ po uplynutí data spotřeby. Víme, že výrobci jsou v zájmu své ochrany opatrní, pokud jde o datum minimální trvanlivosti. Ve skutečnosti lze výrobek spotřebovat i poté. Nezpochybujeme význam uvedení data použitelnosti. Zůstává totiž klíčovým ukazatelem čerstvosti.

Doplňkové poznámky

Výhodou je, že se zaměřujeme na označování, abychom spotřebitele co nejlépe informovali o výhodách pro jejich peněženku i pro životní prostředí. Naše heslo dokonale vystihuje naši myšlenku: „Nakupujte rozumně a jezte levněji.“ Abychom tento nový zdroj informací zprostředkovali spotřebitelům a propagovali ho mezi nimi, navrhujeme uspořádat rozsáhlou komunikační kampaň, která by vysvětlila cíl tohoto nového nástroje.

DOPORUČENÍ Č. 23

Zavedení standardizovaných postupů na maloobchodní úrovni pro propagaci výrobků s blížícím se datem spotřeby.

Doporučujeme přehodnotit nákup výrobků s blížícím se datem spotřeby a požádat podniky, aby přijaly strategii řízení a oceňování těchto výrobků pro spotřebitele. Jde totiž o to, aby se zlepšilo vnímání těchto produktů domácnostmi, aby nebyly určeny pouze pro jednu část obyvatelstva. Tato strategie je rozdělena do několika částí:

- regulační prováděcí část na evropské úrovni vytvořením oddílu věnovaného těmto výrobkům, aby byly snadno přístupné a identifikovatelné při vstupu do obchodu, s cílem podpořit lepší spotřební postupy všech uživatelů bez ohledu na jejich příjmy,
- rozvoj komunikační politiky zdůrazňující „zdravý rozum“ a atraktivitu výrobků, jakož i odpovědný přístup k nákupu (propagační aspekty nadměrné spotřeby by neměly být v popředí komunikace),
- podněcování maloobchodníků, aby upravili svou politiku umístování nových výrobků s blížícím se datem spotřeby na pulty v době největšího prodeje (přizpůsobené zvyklostem spotřebitelů v různých evropských zemích).

Záměr/odůvodnění

Doporučujeme to, protože to posiluje stávající politiku v mnoha obchodech a standardizuje „osvědčené postupy“ v evropském měřítku. Skupina věnuje zvláštní pozornost příznivému účinku zevšeobecnění těchto opatření, které by změnilo image levných výrobků (dostupných nejen pro domácnosti, ale pro celou populaci).

Doplňkové poznámky

Toto doporučení představuje způsob, jak podpořit zapojení podniků do udržitelných postupů. Může totiž budovat loajalitu spotřebitelů. Uskutečnění tohoto doporučení v praxi však naráží na určité problémy:

- na straně domácností: být flexibilnější a přizpůsobovat týdenní jídelníček dostupným produktům,
- na straně profesionálů: vyškolit zaměstnance a zavést tuto novou politiku do praxe,
- na straně běžné populace: překonat mylné představy a změnit vnímání spotřebitelů v souvislosti s těmito výrobky, jež jsou sice za nízkou cenu, ale jejímž cílem je především eliminovat neprodejné zboží.